

Uchwała Nr LV/342/2023
Rady Miasta Łaskarzew
z dnia 10 sierpnia 2023 roku

w sprawie nadania godności Zasłużony dla Miasta Łaskarzewa

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 . o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r poz.40 z późn. zm.) oraz w związku z uchwałą Nr XXXV/204/2021 Rady Miasta Łaskarzew z dnia 29 września 2021r., w sprawie określenia zasad i trybu nadawania godności: „Honorowy Obywatel Miasta Łaskarzew” oraz „Zasłużony dla Miasta Łaskarzew” Rada Miasta Łaskarzew uchwala co następuje:

§1

Nadaje się pośmiertnie **ks. Michałowi Rogali-Turskiemu** godność
„Zasłużony dla Miasta Łaskarzew”

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Łaskarzew

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący Rady Miasta
Leszek Bożek

Załącznik Nr2 do Uchwały Nr XXXV/204./2021
Rady Miasta Łaskarzew
z dnia 29 września 2021

Łaskarzew, dnia 30.07.2022r.
(miejscowość)

f. Seksepe
5-VIII-22
[Signature]

WNIOSEK O NADANIE GODNOŚCI ZASŁUŻONY DLA MIASTA ŁASKARZEW

I. Wnioskodawca

Włodzimierz Paziewski

Dane kandydata:

- 1) imię (imiona) i nazwisko - ks. MICHAŁ ROGALA TURSKI
- 2) data i miejsce urodzenia - 07.09.1866 r. W KUROWIE
- 3) miejsce zamieszkania - NIE DOTYCZY

II. Uzasadnienie wniosku:

Człowiek o niezwykłych zasługach zarówno dla parafii Wilga jak i dla parafii Łaskarzew. Był naszym proboszczem przez 16 lat! Zawdzięczamy mu powstanie Straży Pożarnej, odbudowę kościoła czy pobudowanie parkanu na cmentarzu...

Ks. Michał Rogala-Turski urodził się 7 września 1866 roku w miasteczku Kurowie w powiecie puławskim w Guberni Lubelskiej. Jego rodzicami byli Jakub i Marianna z Wasilewiczów-Turskich. Posiadał brata Adolfa Antoniego Rogala-Turskiego, który był właścicielem Domu Handlowego w Łaskarzewie i ożenił się z Natalią Czech- siostrą rodzoną Romana Czecha, założyciela strzelnicy w Łaskarzewie i kierownika szkoły.

Ks. Rogala-Turski początkowo nauki pobierał w szkole elementarnej w Kurowie, a następnie w szkole prywatnej realnej pana Jarnuszkiewicza w Lublinie. Po zdaniu egzaminów przeniósł się do Gimnazjum Filologicznego w Siedlcach. W roku 1886 po ukończeniu klasy 6-tej wstąpił do seminarium lubelskiego, które ukończył w 1890 roku. Święcenia kapłańskie otrzymał 26 grudnia 1890 roku z rąk Księdza Biskupa Franciszka Jaczewskiego. Od tego momentu zaczął pełnić swoją posługę kapłańską. Był wikariuszem w parafii Łęczna w Dekanacie Lubartowskim (od 18 lutego 1891 roku do dnia 2 września 1898 roku) przy Księdzu Kanoniku Wrześniewskim. We wrześniu 1898 roku został mianowany proboszczem w parafii Dzierążnia w Dekanacie Tomaszowskim. W bardzo krótkim czasie udało mu się w Dzierążni wykonać nowy murowany parkan cmentarza kościelnego. Od frontu postawił żelazny parkan z bramami wjazdowymi i furtkami. Dodatkowo wykonał nowe zabudowania gospodarcze, odrestaurował budynek probostwa i założył nowy sad. Stanowisko to zajmował tylko 4 lata – do sierpnia 1902 roku. W sierpniu 1902 roku Generał Gubernator Warszawski przysłał urzędnika do szczególnych zleceń do Dzierążni do przeprowadzenia śledztwa, ponieważ nie mógł i nie chciał opłacić się urzędnikowi – tak jak mu proponował. W kilka dni otrzymał wyrok usuwający go z probostwa takiej treści : „ Jako skrajny fanatyk i jako bardzo nie zasługujący na zaufanie w Dzierążni być nie może. Należy go natychmiast usunąć i dać mu parafię, ale musiela być położoną poza linią osiedlenia ruskiej ludności”. Niestety w tych granicach- w jakich zakreślono mu wyrok - nie było żadnego wolnego wakującego probostwa. Ks. Michał Rogala-Turski postanowił nie

siedzieć bezczynnie i wyczekiwać na wyznaczenie mu probostwa, gdyż mogło to prędko nie nastąpić. Przyjął więc wikariat w Chodlu w Dekanacie Lubelskim. Na stanowisku wikariusza chodelskiego był od 1 października 1902 roku do 20 lutego 1904 roku. Proboszczem był wówczas Ks. Oziemiński. Niestety ich charaktery i poglądy się nie zgadzały, więc w lutym 1904 roku Ks. Michał Rogala-Turski został przesunięty na wikariusza do Kamionki w powiecie Lubartowski, do ks. Galińskiego. Na tym stanowisku pozostał do sierpnia 1905 roku, do czasu wizytacji Ks. Biskupa Jaczewskiego w dekanacie Tomaszowskim. Gdy Ks. Biskup Franciszek Jaczewski dowiedział się o ks. Michale i jego problemach z Generałem Gubernatorstwa, od razu po powrocie z wizytacji mianował go proboszczem w Wildze w Dekanacie Garwolińskim. Wybuch wojny rosyjsko-japońskiej i rewolucji w 1905 roku ożywiło nadzieję na odzyskanie niepodległości i zaczęły pojawiać się nastroje patriotyczne. Stary kościół w Wildze stawał się za mały, aby pomieścić wszystkich wiernych. Parafia liczyła 3 tysiące wiernych, a kościół był w stanie pomieścić maksymalnie 300 wiernych. Dodatkowo utrudnieniem było to, że msza św. odprawiana była tylko jeden raz w ciągu dnia. Bez względu czy była to niedziela czy zwykły dzień roboczy, czy też święta. W niedzielę oraz święta o godzinie 7.30 odprawiano godzinki, a następnie różaniec. Msza święta rozpoczynała się o godzinie 11.00. Opisano to w następujący sposób: „ (...) Porządek w zwykłą niedzielę rozpoczyna się od pokropienia ludzi w kościele wodą święconą i przypisanym przy tej czynności śpiewom. Po prześpiewaniu następuje procesja, a po procesji odczytuje się z ambony pacierz. Po odmówieniu pacierza, następuje nauka. Po nauce odprawia się Msze Św. - Suma. Po sumie odprawiają się nieszpory w czasie przypisanym. Nabożeństwo w dni świąteczne odprawia się w tym samym porządku co i w niedziele tylko bez procesji i odmawiania pacierza (...). W związku z tym z postług religijnych korzystać mogło równocześnie bardzo niewielu parafian. Aby rozwiązać ten problem ks. Michał Rogala-Turski jako ówczesny proboszcz wystąpił do władz rządowych oraz kościelnych o zgodę na budowę nowego, większego kościoła. Zgodę oczywiście otrzymał. Na stanowisku proboszcza w Wildze wykończył dodatkowo rozpoczęte przez ks. Grabowicza zabudowania ekonomiczne. Wyrobił plany budowy nowego kościoła i rozpoczął jego budowę. Za jego kadencji udało się postawić fundamenty nowego kościoła oraz kamienny cokół o wysokości 3 łokci i kilka łokci muru na tym cokole. W 1908 roku założył on w Wildze „Spółdzielnię Spożywców” (używano takiej nazwy, aby zwalczać prywatnych handlarzy żydowskich). Spółdzielnia ta rozwinęła się pod kierunkiem brata księdza. Przynosiła ona ogromne dochody, założono bibliotekę w Wildze oraz wypłacano dywidendy. W czasie posługi pasterskiej w Wildze, ks. Michał Rogala-Turski naraził się władzom rosyjskim po raz kolejny. Jak pisał Biskup Kubicki, przed rokiem 1910 :

- „a) ... w czasie kazania występował przeciw rządowi, nazywając urzędników złodziejami,
- b) nastawał w szczególniejszy sposób na sąd i radził, aby w kwestiach spornych ludzie zwracali się do niego, nie do sądu,
- c) radził nie płacić podatków,
- d) nie wnosić swych oszczędności do kas rządowych ani gminnych”.

W związku z działalnością ks. Michała Rogala-Turskiego został powiadomiony Warszawski Generał Gubernator i kazał skierować sprawę księdza do Sądu Okręgowego, ale 22 czerwca 1911 roku sąd sprawę umorzył z braku winy.

W lutym 1912 roku przeniesiono księdza Michała Rogala-Turskiego na proboszcza do parafii Łaskarzew w Dekanacie Garwolińskim. Ksiądz Rogala-Turski udzielał się bardzo w pracach społecznych na terenie parafii Łaskarzew. Od 1912 roku został prezesem miejscowego, nowo założonego Towarzystwa Straży Ogniowej Ochotniczej. O tego też roku, aż do śmierci, był Prezesem Zarządu Kasy Spółdzielczej Chrześcijańskiej w Łaskarzewie z odpowiedzialnością nie ograniczoną. Trzeba wspomnieć, że Kasa ta została założona w 1907 roku przez ks. Wincentego Suprena, który prowadził ją do przybycia ks. Rogala-Turskiego. W okresie do 1925 roku Kasa Spółdzielcza znacznie powiększyła swój majątek. Posiadała m.in. własny budynek oraz kilka placów w Łaskarzewie o wartości ponad 300 tys. złotych.

Ks. Rogala-Turski był w Łaskarzewie również członkiem Rady Szkolnej Powiatowej do 1926 roku. Podczas natarcia wojsk niemieckich w 1915 roku Łaskarzew przez 3 dni znajdował się pod nękającym ogniem artylerii. Te wydarzenia wywarły ogromne wrażenie na proboszczu. Kościół w Łaskarzewie uległ zniszczeniu. Ucierpiała blacha na dachu kościoła oraz ściany i tynk. Od działań wojennych kościół był dość mocno zniszczony. Ukradziono również przez Rosjan trzy dzwony z dzwonnicy oraz ocynkowane piszczałki z chóru przez Niemców. Spalone zostały całkowicie budynki dla służby kościelnej oraz pomieszczenia gospodarcze. Zniszczeniu uległo również ogrodzenie plebani. Ks. Rogala-Turski planował, aby remont przebiegł dość sprawnie i szybko

z pomocą parafian, jednak Ci prosili aby wstrzymał się z tym do ukończenia się zupełnie działań wojennych, a ściany zostały poprawione jedynie tymczasowo. Szkody wyceniono na 15 000 rubli. Nadszedł 1920 rok. Podczas wojny polsko-bolszewickiej ks. Rogala-Turski opuścił bez zgody Biskupa teren parafii w Łaskarzewie. W swoim liście do biskupa tłumaczył swoje zachowanie tym, że „sami mieszkańcy Łaskarzewa w dniu 9 sierpnia domagali się bym wyjechał i nie narażał się na pewne niebezpieczeństwo”. Na drugi dzień po tym gdy już wszystkie urzędy zostały ewakuowane z Łaskarzewa ks. Rogala-Turski opuścił miasto. W liście do Biskupa informował, że pierwszy patrol bolszewicki jaki wszedł do Łaskarzewa skierował się prosto na plebanie poszukując właśnie jego. Prawdopodobnie czekała go kara śmierci. Ks. Michał Rogala-Turski wrócił do Łaskarzewa po dwóch tygodniach, bo już 26 sierpnia 1920 roku, niestety mimo to jego postawę napiętnował biskup, twierdząc, że powinien bez względu na wszystko pozostać w Łaskarzewie.

Po zakończeniu wojny, w sierpniu 1921 roku ks. Rogala-Turski przystąpił do remontu łaskarzewskiego kościoła z pomocą parafian. Zorganizowano Komitet Wykonawczy, którego prezesem został sam ks. Rogala-Turski. Komitet miał za zadanie zaciągnięcie pożyczki od rządu na remont kościoła. Z każdej wsi wybrano jednego delegata. Spośród wszystkich delegatów wybrano ośmiu, którzy byli w zarządzie Komitetu Wykonawczego. Od 1 października 1921 roku ustanowiono składkę wśród parafian na rzecz odrestaurowania kościoła. Miała być wpłacana co dwa miesiące (w sumie 3 razy). W razie nagłych wydatków upoważniono Komitet do zaciągnięcia krótkoterminowej pożyczki. Pod protokołem podpisali się wszyscy sołtysowe wchodzący w skład parafii Łaskarzew oraz wójt gminy Łaskarzew - Pan Brzostowski. Jak zaplanował ks. Rogala -Turski, tak się stało. Udało się odremontować cały kościół. W miejscu uszkodzonej blachy, położoną nową- ocynkowaną. Odremontowane zostały również wszystkie ramy okienne (zostały wykonane na nowo i ozdobione), ponieważ podczas ostrzeliwania kościoła wszystkie uległy zniszczeniu. Wyremontowano ołtarz, a w miejscu dawnych dzwonów, które zostały ukradzione przez okupantów w roku 1919 został zawieszony nowy dzwon zakupiony ze składek parafian. (Niestety mimo, że dzwon nowy już wisiał w kościele parafialnym w Łaskarzewie to jeszcze przez 5 lat nie spełniał on swojej funkcji i nie bił codziennie na Anioł Pański). To nie wszystkie zasługi ks. Rogala-Turskiego w Łaskarzewie. Udało się mu powiększyć cmentarz parafialny i go ogrodzić, dzięki temu po cmentarzu nie kręciła się dzika zwierzyna. Dla młodzieży polskiej z parafii organizował on naukę w duchu czysto katolickim i młodzież skupiona była pod chorągwią stowarzyszenia „Młodzieży Polskiej”. Ogromne znaczenie w posłudze ks. Michała Rogali-Turskiego miało również Tercjarstwo. Był również czynnym czytelnikiem Gazety Świątecznej i często pisał do gazety różne wiadomości z naszego regionu informując o bieżących wydarzeniach tj. pokaz zwierząt gospodarczych w Garwolinie.

Dnia 19 sierpnia 1919 roku ksiądz Wincenty Supren, ówczesny dziekan, zachorował na atak nerki oraz zapalenie ślepej kiszki. W związku ze swoją chorobą poprosił on biskupa o zwolnienie z obowiązków. Biskup Ordynariusz wyznaczył na zastępstwo księdza Michała Rogala-Turskiego. Został on wicedziekanem. Kilka miesięcy później, biskup pismem nr 563 z dnia 9 lutego 1920 roku zwolnił ks. Suprena z roli dziekana, jednocześnie mianując ks. Rogala-Turskiego, proboszcza parafii Łaskarzew, nowym dziekanem dekanatu garwolińskiego. Ks. Michał Rogala-Turski objął dekanat 14 maja 1920 roku. Pełnił tę funkcję do 22 lutego 1921. W roku 1922 rozpoczęła się kampania przed wyborami do parlamentu, które wyznaczono na 5 listopada 1922r do Sejmu, a tydzień później do Senatu. W zachowanych aktach Zarządu Powiatowego PSL „Piast” istnieje sprawozdanie z przedwyborczego wiecu „Piasta” w Łaskarzewie. Odbył się on 17 września 1922 roku. Przed wiecem ks. Michał Rogala-Turski wezwał wiernych podczas nabożeństwa by nie szli na wiec lub jeśli mogą, by go rozpędzili. W samym wiecu brało udział około 3 tysiące osób. Tego dnia bojówki endeckie próbowały usilnie przeszkodzić podczas wiecu PSL „Piast”. Jego uwaga głównie skierowana była przeciwko PSL „Wyzwolenie”. W prasie tej ogłaszano terminy zjazdów, wieców i zebrań, ale również wiele listów, jakie były wówczas pisane do gazety oczerniała księży i dotyczyła krytykowania ich za wysokość opłat za posługi religijne.

Ks. Michał Rogala -Turski do 1 grudnia 1926 roku pełnił funkcje dziekana dekanatu łaskarzewskiego. Zgodnie z prośbą z dnia 18 listopada 1926 roku zdał ją wówczas ks. Stanisławowi Grzeszce, proboszczowi parafii Korytnica Łaskarzewska.

Ks. Michał Rogala-Turski zmarł w dniu 8 czerwca 1927 roku. Jego śmierć wywołała ogromny smutek w sercach jego parafian. Był pierwszym proboszczem parafii Łaskarzew po odzyskaniu przez Polskę niepodległości i pojawieniu się Polski na mapie świata po 123 latach zaborów. Miał w tym swój ogromny wkład. Zorganizował w Łaskarzewie Straż Ogniową i był jej prezesem, w której większość członków należała do Polskiej Organizacji Wojskowej, która przyczyniła się do odzyskania

niepodległości na naszych terenach, rozbrajając posterunki niemieckie. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Łaskarzewie. Jego grób znajduje się przy kościółku św. Onufrego, przy samym ołtarzu.

Ważewski

(podpis wnioskodawcy)

Grzebiak Prudias
Prudak Kump
Skypur Pshel
Prudak Prudak